

ΜΑΡΙΑ ΜΑΝΤΟΥΒΑΛΟΥ

Τρίπολη, 22 Οκτωβρίου, ημ. Δευτέρα, ώρα 8 μ.μ.

Αίθουσα: Φιλοτεχνικός Όμιλος Τρίπολης (Εθνομαρτύρων 25)

Παρουσίαση βιβλίου: «Το Μυθιστόρημα του Νίκου Κοκκώνη με τίτλο:

«Ελλάδα μου, Πατρίδα μου»

Κύριε Πρόεδρε του Φιλοτεχνικοῦ Ομίλου Τρίπολης,

Κυρίες και Κύριοι,

Πριν από χρόνια βρισκόμουν προσκεκλημένη να διδάξω στο Πανεπιστήμιο του Μόντρεαλ, στον Καναδά, και κατά την εκεί διαμονή μου, μου είχε ανατεθεί η προεδρία της επιτροπής απονομής λογοτεχνικών βραβείων στους Έλληνες δημιουργούς του Μόντρεαλ, και μάλιστα μετά την εδώ επιστροφή μου, μίλησα με το φίλο, αείμνηστο τώρα, Μάνο Λοΐζο σχετικά με το ενδεχόμενο -αν τον ενδιέφερε - να μελοποιήσει ποιήματα Ελλήνων μεταναστών, όχι μόνο από τον Καναδά, αλλά και από την Αυστραλία που είχα γνώση και της εκεί λογοτεχνικής παραγωγής. Ο Μάνος ενθουσιάστηκε, δυστυχώς όμως το εγχείρημα σταμάτησε ξαφνικά με την περιπέτεια του.

Όταν, λοιπόν, σε τηλεφωνική επικοινωνία μου ζητήθηκε η συμμετοχή μου στην αποψινή βραδιά που αναφέρεται στο λογοτεχνικό έργο ενός Έλληνα Μετανάστη της Αμερικής, χωρίς καν να σκεφθώ απάντησα αμέσως ότι δέχομαι με χαρά, χωρίς κανένα ενδοιασμό γιατί χωρίς να ξέρω το βιβλίο όταν έγινε αυτή η επαφή, ήξερα ότι ένας μετανάστης της Αμερικής για 40 χρόνια και μάλιστα Αρκάς, δεν θα έγραφε από καινοδοξία ούτε για να σκοτώσει την ώρα του. Ήμουν ασίγουρη ότι κάτι ήθελε να πει και πράγματι μετά την ανάγνωση του βιβλίου που παρουσιάζεται απόψε δικαιώθηκα αναπάντεχα και πέρα από κάθε προσδοκία.

Ο συγγραφέας κ. Κοκκώνης στο μυθιστόρημα του στο αγγλικό πρωτότυπο με τίτλο «*Arkadia, My Arkadia*» και σημερινό στην θαυμάσια Ελληνική μετάφραση του: από τον συνάδελφο κ. Φώτη Φουρνοδαυλο ως «*Ελλάδα μου. Πατρίδα μου*», μας προκαλεί ένα πλήθος συναισθημάτων, προκειμένου ίσως, ως κλινικός ψυχολόγος που είναι, να σκέφθηκε ότι πρέπει να μας τροφοδοτήσει με την αριστοτελική κάθαρση από την τραγωδία του ήρωα του.

Το έργο των 500 σελίδων χωρίζεται σε δύο μέρη με 21 κεφάλαια, το πρώτο μέρος και τίτλο: «Ο Δρόμος προς την Πόλη» και 15 κεφάλαια το δεύτερο μέρος με τίτλο «Σπάζοντας τα Δεσμά». Πρέπει να πω από την αρχή ότι ο συννοαφέας μας δίνει σε τρεις

σελίδες επιγραμματικά, προτού αρχίσει την αφήγηση του, μια πυκνή εικόνα του χρονικού του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και των πολλαπλών επιπτώσεων του κο^ς βέβαια μια απ' αυτές η αποψίλωση της επαρχίας και η μετανάστευση. Από την άποψη αυτή θα έλεγα ότι το έργο του κ. Κοκκώνη ανήκει στο ιστορικό μυθιστόρημα και μάλιστα στο ξεχωριστό είδος η λογοτεχνία ως μαρτυρία, αφού αποτελεί βιωματική καταγραφή του συγγραφέα.

Προσδιορίζεται ο χρόνος έναρξης της δράσης στο 1953 αλλά ταυτόχρονα γίνονται πολλαπλές συνδέσεις με το παρελθόν προκειμένου να βοηθηθεί το τραγικό παρόν του έργου. Έτσι έρχονται τα κεντρίσματα και οι βαθύτεροι στοχασμοί από τα αγάλματα της πλατείας, τα νεκροταφεία της και τις επιγραφές της. Ο πρωταγωνιστής Άγγελος άλλοτε σταματά μπροστά στον έφιππο Κολοκοτρώνη της Πλατείας και ανοίγει εκρηκτικό διάλογο μαζί του, άλλοτε στο κοιμητήριο συνομιλεί με το δάσκαλο του Νίκο Θεοχάρη και άλλοτε τέλος στέκεται μπροστά σε επιγραφή για φιλέλληνα γιατρό εθελοντή του εθνικού απελευθερωτικού αγώνα και μέσα από τα στοιχεία αυτά του μυθιστορήματος ο αναγνώστης διάβαζε; τον εσωτερικό κόσμο του ήρωα με τη βοήθεια του αφηγητή συγγραφέα. Με αυτό τον τρόπο το μυθιστόρημα γίνεται διαχρονικό και περνάει τη συμβατική χρονική περίοδο του Αγγέλου με αποτέλεσμα να φωτίζεται υέσα από την ανάπλαση του

παρελθόντος η ελληνική ιστορία με τα πρότυπα της. Ο μικρός Άγγελος ευτυχώς δεν βρίσκεται σ'ό σήμερα ώστε να λησμονήσει την ιστορία του μέσα από την παραχάραξη της και διατηρούσε τις συνήθειες της θρησκευτικής του παράδοσης, αφού πριν πάει στο σχολείο «ο Άγγελος έκανε την προσευχή του μπροστά στο εικονοστάσι της οικογένειας» (σ. 1). Ευτυχώς και δεν ήταν θεατής ο Άγγελος των σημερινών συμπεριφορών, ορισμένων εκπροσώπων του λαού, γιατί θα είχε μπερδευτεί.

Αλλά ας ξαναγυρίσω στην εποχή 'του μυθιστορήματος, γιατί σ' αυτό μόνο οι λέξεις και οι θεωρίες ταυτίζονται με τα πράγματα και δεν χρησιμοποιούνται για άλλες σκοπιμότητες και εκμετάλλευση χωρίς ίχνος σεβασμού στον άνθρωπο και τον πόνο του. Το περιβάλλον του Αγγέλου είναι το χωριό, ο γαίδαρος του πατέρα του και η μάνα με τις αδελφές του που πουλάνε ρίγανη και λούπινα στη λαϊκή αγορά. Ο συγγραφέας στηλιτεύει την κοινωνική και πολιτική αναληγσία που, όπως φαίνεται, δρα διαχρονικά μετά από κάθε εκλογική αναμέτρηση.

Γεωγραφική Λογοτεχνία θα χαρακτήριζα τις αναφορές σε συγκεκριμένους τόπους της Αρκαδίας με αφορμή το οδοιπορικό του Αγγέλου από το χωριό του μέχρι την πρωτεύουσα που απείχε εφτά χιλιόμετρα για να πάει στο Γυμνάσιο. Τον παρακολουθεί ο συγγραφέας σ' αυτή την πρώτη επώδυνη πορεία του για τη

μόρφωση και κορυφώνεται μαζί του η αγωνία του αναγνώστη να δει το παιδί να ισορροπεί ανάμεσα στην ανάγκη και την ελπίδα για κάτι καλύτερο. Τότε ένωθε ασήμαντος και τιποτένιος (σ. 8,;,. Περιγράφει ο συγγραφέας με εξαιρετικό τρόπο και πλούσια ευρήματα ανθρώπους και τόπους. Νο πως περιγράφει έναν εξεταστή του Αγγέλου για να υπει στο Γυμνάσιο. «Ο πρώτος εξεταστής κινούνταν τόσο αργά που έδειχνε ανίκανος να κάνει ο,τιδήποτε βιαστικά. Ο Άγγελος φαντάστηκε να καίγεται το σπίτι του και αυτός να κινείται με την ταχύτητα που μεγαλώνει το γρασίδι, για να το σώσει» (σ. 10). «Ο τελευταίος εξεταστής έμοιαζε με έντομο, μάλλον με σφήκα» (σ. 11) Ζούζουλας το όνομα. Ρώτησε τον μικρό πως ονομάζεται και αυτός απάντησε «Άγγελος Βλάχος». Και ο Ζούζουλας τον ειωνεύτηκε «Βλάχος όνομα και πράμα». Και ο συγγραφέας ξεσπάει: «Τα χωριατόπουλα μεγάλωναν σαν αφρόντιστα αγριόχορτα» (σ. 12) και στη συνέχεια βάζει στο στόμα του μαθητή λόνισ που απευθύνει στον αλλοπρόσαλλο και απροβλημάτιστο νυμνασιάρχη του: «Ποια π αξία των αγώνων του Κολοκοτοώνη κα; ΤΟΝ παλικαριών του κατά των Τούρκων, όταν οι καθηγητές σκέφτονταν σαν νεκρωμένα γέρικα δέντρα μουριάς;» (σ. 268).

Η απόρριψη του Αγγέλου απο τον ένα δάσκαλο της τριμελούς γέννησε στην ψυχή του μίσος για τον κόσμο που τον

είχε καταδικάσει να μεγαλώσει τόσο φτωχός και αμαθής (σ. 14).

Παρακολουθεί ο συγγραφέας τον ψυχικό του αναβρασμό και τον περιγράφει με ολοζώντανες σκηνές και λέξεις. Αντίστοιχα ευρηματικές και καίριες είναι οι ελληνικές λέξεις που επινοεί ο μεταφραστής, συχνά επινοημένες και πλασμένες από τον ίδιο.

Αφοπλιστική ως λογοτεχνικό στοιχείο η χρήση της ειρωνείας από τον συγγραφέα. Όταν ο Άγγελος επιστρέφει στο χωριό μετά τις εξετάσεις του τον ρωτά ο πατέρας του; «Τι σε ρωτήσανε στην πόλη γιέ μου; Τίποτα σπουδαίο;» και ο μικρός απαντά: «Για τα εφτά θαύματα του κόσμου πατέρα». «Εφτά; Τι συνέβη στο όγδοο παιδί μου; Δε σε ρωτήσανε γι' αυτό;» (σ. 18).

Σε όλο το μυθιστόρημα χρησιμοποιούνται με επιτυχία δύο λογοτεχνικά μέσα: η συνεχής σχεδόν παρουσία του ονείρου - ψυχολόγος, άλλωστε !) είναι ο συγγραφέας - καθώς και η διαρκής αναδρομή στο παρελθόν που λειτουργεί στο μυθιστόρημα ως γενεσιουργός αιτία και εξήγηση ποικίλων συμπεριφορών του έφηβου Αγγέλου, πρωταγωνιστή των καταστάσεων και του έργου. Τα άλλα πρόσωπα γύρω απ' αυτόν λειτουργούν ως αφορμές για να γίνει πληρέστερη η κατανόηση του χαρακτήρα του αλλά και των κοινωνικών συνθηκών που τον προσδιορίζουν. Εδώ πρέπει να σημειώσω ότι ενώ ο συγγραφέας είναι καυστικά απορριπτικός και ανατρεπτικός λειτουργημάτων, όπως ο ιερέας, ο καθηγητής ή ο

πολιτικός, εν τούτοις με ενθουσιασμό ξεχωρίζει και περιγράφει άρτια τις εξαιρέσεις που βρίσκονται στους αντίποδες και φωτίζουν το βιβλίο για την συμπεριφορά τους. Το βιβλίο αυτό δεν είναι απλό μυθιστόρημα ούτε αυτοβιογραφία, αν και αυτό διαφαίνεται από τις σελίδες του. Είναι βιβλίο ιστορικών αναφορών που η λογοτεχνική τους υφή το κατατάσσει σε ισχυρότερη βαθμίδα από την ίδια την ιστορία.

-Ευχαριστώ